

Sygn. akt III CK 325/05

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 11 stycznia 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marian Kocon (przewodniczący)

SSN Barbara Myszka

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

Protokolant Bożena Kowalska

w sprawie z powództwa B. sp. z o.o.

przeciwko Bankowi [...] S.A.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 11 stycznia 2006 r.,

kasacji strony powodowej

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 28 października 2004 r., sygn. akt [...],

**oddala kasację i zasądza od powoda na rzecz pozwanego
2.700 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Powódka B. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością domagała się zasądzenia od pozwanego Banku kwoty 100.000 zł tytułem odszkodowania za bezprawnie przeprowadzoną przeciwko niej egzekucję.

Nakazem zapłaty wydanym 3 lipca 2003 r. w postępowaniu upominawczym Sąd Okręgowy Sąd Gospodarczy w K. orzekł, że pozwany ma zapłacić powódce dochodzoną pozwem kwotę wraz z ustawowymi odsetkami od 22 maja 2003 r. i kosztami postępowania.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy w następstwie sprzeciwu od powyższego orzeczenia Sąd Okręgowy Sąd Gospodarczy w K., wyrokiem z dnia 19 kwietnia 2004 r., uwzględnił powództwo w całości.

Na skutek apelacji pozwanego, Sąd Apelacyjny rozstrzygnięcie to zaskarżonym kasacją wyrokiem zmienił i powództwo oddalił, przyjmując za podstawę orzeczenia, w ślad za Sądem pierwszej instancji, następujące ustalenia faktyczne.

W dniu 3 października 1996 r. strony zawarły umowę poręczenia, na podstawie której powódka jako poręczyciel udzieliła pozwanemu jako wierzycielowi poręczenia do kwoty 5.662.000 zł za zobowiązania kredytobiorcy T. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Umowa zawarta została na okres 3 lat, tj. do dnia 3 października 1999 r. Poręczyciel zobowiązał się jednak przedłużyć poręczenie przed upływem powyższego terminu na dalsze trzyletnie okresy w razie zaistnienia warunków określonych w umowie. Stosowny aneks (nr 1) podpisany został, mimo monitów pozwanego, dopiero 21 grudnia 1999 r. Na jego mocy strony rozciągnęły okres obowiązywania poręczenia na czas od 4 października 1999 r. do dnia 3 października 2002 r. Jednocześnie utrzymały bez zmian pozostałe warunki poręczenia przewidziane w pierwotnej umowie. W dniu 12 września 2000 r. pozwany wystawił przeciwko powódce bankowy tytuł egzekucyjny nr 2/2000 na kwotę 5.622.000 zł powołując się na umowę poręczenia i aneks do tej umowy z

dnia 4 października 1999 r. Postanowieniem z dnia 9 października 2000 r., Sąd Rejonowy w K. nadał klauzulę wykonalności temu tytułowi. Pozwany wyegzekwował od powódki 5.622.000 zł tytułem należności głównej oraz koszty egzekucji w kwocie 62.942 zł. Na skutek zażalenia dłużnika, Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z dnia 14 sierpnia 2002 r. zmienił postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 9 października 2000 r. i oddalił wniosek o nadanie klauzuli wykonalności. W ocenie Sądu odwoławczego, skoro aneks nr 1 podpisany został w dniu 21 grudnia 1999 r., to w istocie doprowadził on do zawarcia nowej umowy poręczenia, a w takiej sytuacji warunkiem nadania bankowemu tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności przeciwko poręczycielowi było – stosownie do dyspozycji art. 97 Prawa bankowego – złożenie przez niego oświadczenia o poddaniu się egzekucji. Pozwany odmówił powódce zwrotu wyegzekwowanej kwoty 5.622.000 zł, składając wobec niej oświadczenie, iż dokonuje potrącenia z tą wierzytelnością wierzytelności przysługującej mu w takiej samej wysokości z tytułu umowy poręczenia. W rezultacie powódka zgłosiła wierzytelność w wysokości 5.622.000 zł do masy upadłości w postępowaniu upadłościowym prowadzonym w stosunku do T. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością przez Sąd Rejonowy w W. Odpowiadając na wezwanie sędziego-komisarza pozwany Bank wskazał, że potwierdza zasadność wciągnięcia tej wierzytelności na listę. Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności Sąd Apelacyjny przyjął, odmiennie, niż uczynił to Sąd Okręgowy, że wystawienie przez pozwany Bank tytułu egzekucyjnego nie było działaniem bezprawnym i zawinionym. W dacie wystawienia tego tytułu powódka była – w rozumieniu art. 97 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe – dłużnikiem pozwanego Banku z tytułu zabezpieczenia jego wierzytelności wynikającej z czynności bankowej. Kontrowersyjność ciągłości tego zabezpieczenia, wiążąca się w rozpoznawanej sprawie z kwestią istnienia wymogu złożenia przez poręczyciela pisemnego oświadczenia o poddaniu się egzekucji, rozstrzygnięta w postępowaniu klauzulowym przez sąd odwoławczy, nie pozwala na przypisanie działaniu pozwanego znamion winy. Powódka przed wytoczeniem powództwa nie kwestionowała skuteczności umowy poręczenia. Co więcej, po wyegzekwowaniu od niej zabezpieczonej należności uznała, że wstąpiła w prawa

zaspokojonego wierzyciela i zgłosiła swoją wierzytelność z tego tytułu do masy upadłości dłużnika głównego.

Sąd Apelacyjny nie podzielił ustaleń Sądu Okręgowego, wskazujących na wykazanie przez powódkę pozostałych przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej z art. 415 k.c., kwestionując w szczególności wniosek, iż pozwany uznał wysokość szkody, co pozwala uznać ją za bezsporną.

W kasacji opartej na podstawie wymienionej w art. 393¹ pkt 1 k.p.c. powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie apelacji pozwanego, ewentualnie o uchylenie tego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania. W ramach przytoczonej podstawy kasacyjnej podniosła zarzut błędnej wykładni art. 415 k.c. w związku z art. 97 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe poprzez – jak to ujęła - przyjęcie, że bezprawne wystawienie bankowego tytułu egzekucyjnego wobec dłużnika, który nie złożył wymaganego przepisami wymienionej ustawy pisemnego oświadczenia o poddaniu się egzekucji, nie jest ani działaniem bezprawnym, ani sprzecznym z zasadami współżycia społecznego i jako takie zasługuje na ochronę, a konsekwencji, że rażące naruszenie przepisów proceduralnych prawa bankowego nie stanowi przesłanki bezprawności w rozumieniu art. 415 k.c.

W odpowiedzi na kasację pozwany wniósł o jej oddalenie, jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie trzeba zaznaczyć, że stosownie do art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2005 r., Nr 13, poz. 98) kasacja podlega rozpoznaniu według przepisów obowiązujących przed tą nowelizacją. W takim też brzmieniu przepisy te będą powoływane w dalszej części uzasadnienia.

Ocenę zasadności kasacji trzeba poprzedzić uwagą, że sama formuła, w jakiej skarżący - wypełniając przytoczoną podstawę kasacyjną - ujął zarzut dokonania przez Sąd drugiej instancji błędnej wykładni art. 415 k.c. w zw. z art. 97 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (jedn. tekst: Dz. U. z 2002 r.,

Nr 72, poz. 665 ze zm.; powoływanej dalej jako „Pr. bank.”), wymaga pewnego uporządkowania. Według skarżącego, wadliwość odczytania powołanych przepisów wyraża się m.in. w „przyjęciu”, że „bezprawne wystawienie bankowego tytułu egzekucyjnego wobec dłużnika, który nie złożył wymaganego przepisami prawa bankowego oświadczenia o poddaniu się egzekucji, nie jest ... zachowaniem bezprawnym ...”. Wypowiedź ta – jak się wydaje – zawiera oczywisty lapsus. Nie jest logiczne kwalifikowanie działania bezprawnego jako nie pozostającego bezprawnym. Sąd Apelacyjny rozumowania takiego nie przeprowadził. Oceniał natomiast zachowanie pozwanego w opisanych wyżej warunkach jako nie noszące cech bezprawności. Ocena ta jest już wynikiem subsumcji. Jej przeprowadzenie wymaga wszakże przyporządkowania stosowanym w tym akcie normom prawnym określonego znaczenia. Nie można więc wykluczyć, iż Sąd Apelacyjny zakładał, że wystawienie tytułu bankowego egzekucyjnego, wbrew warunkom określonym w art. 97 ust. 1 Pr. bank., nie jest działaniem bezprawnym w rozumieniu art. 415 k.c. Przeciwno takiemu odczytywaniu wymienionej przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej *ex delicto* skierowany został w istocie zarzut skarżącego. Zarzutowi temu nie można odmówić słuszności.

Nie sposób zgodzić się z poglądem Sądu Apelacyjnego, wedle którego dla oceny spełnienia przewidzianych w art. 97 ust. 1 Pr. bank. warunków wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego, przeciwko poręczycielowi zabezpieczającemu wiarygodność banku wynikającą bezpośrednio z czynności bankowej, decydujące, czy też wystarczające jest, aby poręczyciel ten był w chwili wystawienia tytułu dłużnikiem banku. Powołany przepis przewiduje bowiem wyraźnie jeszcze jedną równorzędną przesłankę – złożenie przez dłużnika oświadczenia o poddaniu się egzekucji. Z wiążących ustaleń Sądu Apelacyjnego wynika, że w konkretnym stanie faktycznym przesłanka ta pozostawała aktualna, jednakże nie została spełniona. Niewątpliwie więc u podstaw dokonanej przez ten Sąd oceny zachowania pozwanego legło wadliwe rozumienie treści art. 415 k.c. w zw. z art. 97 ust. 1 Pr. bank. Konstatacja ta nie upoważnia jednak do uznania podstawy kasacyjnej za usprawiedliwioną.

Do przypisania odpowiedzialności za szkodę na podstawie deliktowej nie jest wystarczająca sama bezprawność czynu. Drugim koniecznym elementem

warunkującym tego rodzaju odpowiedzialność jest wina sprawcy. Sąd Apelacyjny miał na uwadze tę przesłankę, ale uznał, iż działaniu pozwanego znamion winy przypisać nie można. Skarżąca tego istotnego aspektu oceny zachowania pozwanego w ogóle nie dostrzegła. Sposób ujęcia podstawy kasacyjnej zamyka Sądowi Najwyższemu możliwość skontrolowania prawidłowości wyrażonego w tej płaszczyźnie przez Sąd drugiej instancji zapatrywania. Gdyby nawet zaistniały podstawy do jego podważenia, to kasacja i tak nie mogłaby odnieść zamierzonego skutku.

Zgodnie z treścią art. 415 k.c. nieodzowną przesłanką odpowiedzialności deliktowej jest szkoda będąca następstwem bezprawnego i zawinionego czynu. Trudno odmówić racji twierdzeniu skarżącej, że wyegzekwowanie przez wierzyciela świadczenia pieniężnego w drodze egzekucji uznanej za bezprawną może wywołać szkodę w majątku dłużnika nawet wtedy, gdy jest on - w świetle łączącego strony stosunku prawnego – materialnie do tego świadczenia zobowiązany. W orzecznictwie Sądu Najwyższego odnoszącym się do realizacji przez banki przywileju uproszczonego dochodzenia roszczeń z tytułu wierzytelności wynikających z czynności bankowych prezentowany był pogląd, że szkoda taka może pozostawać w normalnym, adekwatnym związku przyczynowym z wystawieniem niezbędnego w tym celu tytułu (por. wyrok SN z dnia 25 kwietnia 1997 r., I CKN 60/97, OSNC 1997/11/173). Wprawdzie zapatrywanie to wyrażone zostało na gruncie obowiązujących wówczas przepisów Prawa bankowego z 1989 r., które upoważniały banki do wystawiania tytułów wykonawczych stanowiących wiążącą organ egzekucyjny podstawę wszczęcia egzekucji, to – w ocenie składu orzekającego – zachowało ono walor aktualności także w obecnym stanie prawnym. Sądowa kontrola bankowych tytułów egzekucyjnych, dokonywana w postępowaniu klauzulowym, przeprowadzana jest w ograniczonym zakresie i nie może eliminować wszystkich wadliwości tych tytułów. Nie ma zatem przekonujących argumentów, które przemawiałyby za zwolnieniem banku z odpowiedzialności deliktowej za szkody wyrządzone przeprowadzeniem egzekucji na podstawie tytułu egzekucyjnego (zaopatrzonego w klauzulę wykonalności) wystawionego z zawinionym naruszeniem prawa. Trafne są wywody skarżącej zawarte w uzasadnieniu przytoczonej podstawy kasacyjnej, iż w procesie

o naprawienie takiej szkody bank nie może skutecznie ekskulpować się zarzutem podnoszącym, że doznany przez dłużnika uszczerbek powstałby także w przypadku ściągnięcia należności na podstawie tytułu wykonawczego obejmującego prawidłowo wystawiony bankowy tytuł egzekucyjny, a więc zaistnienia tzw. przyczyny rezerwowej, zapasowej (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 14 stycznia 2005 r., III CK 193/04, niepubl. oraz powołane tam orzecznictwo). Nie oznacza to jeszcze, że roszczenie o naprawienie szkody ograniczające się do żądania zwrotu wyegzekwowanego bezprawnie świadczenia musiałyby podlegać uwzględnieniu. Byłoby ono bezzasadne, gdyby działanie wyrządzające wzmiankowaną szkodę przyniosło jednocześnie poszkodowanemu korzyść w rozmiarze odpowiadającym doznanemu uszczerbkowi (zgodnie z ukształtowaną w judykaturze zasadą wyrównania korzyści z uszczerbkiem; zob. uchwałę składu siedmiu sędziów SN z dnia 23 marca 1961 r., OSPiKA 1962, poz. 105).

W rozpoznawanej sprawie Sąd Apelacyjny ustalił, że powódka nie poniosła szkody wskutek przeprowadzonej przeciwko niej na wniosek pozwanego Banku egzekucji, gdyż w następstwie tego zdarzenia nabyła z mocy art. 518 § 1 pkt 1 k.c. splotoną wierzytelność i zgłosiła ją do masy upadłości dłużnika. Kwestionowanie ustaleń faktycznych z powołaniem się na zarzut wypełniający jedynie pierwszą podstawę kasacyjną, do czego zmiierzają wywody zawarte w uzasadnieniu kasacji, jest zabiegiem niedopuszczalnym.

Z przedstawionych wyżej względów kasację należało oddalić jako pozbawioną usprawiedliwionej podstawy (art. 393¹² k.p.c.).